

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

דעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

גליון מס': 561 פרשת: בהעלותך שבת קודש יח' סיון תשפ"ה (14 יוני 2025 למנינים)

תל-אביב	כניסה	יציאה	ר"ת
ירושלים	19:28	20:31	21:01
חיפה	19:11	20:28	21:04
באר שבע	19:19	20:32	21:02
	19:26	20:28	20:59

*לנוהגים 40 דקות

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

המשא המרכזי

מורנו הרב חיים רבי שליט"א

רפואי מסוים, ואין לנו את הזכויות של הרמב"ן (עי' יב"א ח"ד ח"ת סי' ו'), מכל מקום יש לנו לכיין בזמן הטיפול ובזמן ההמתנה, ובפרט כאשר מתבזה בגופו, או כאשר מרגיש כאבים עזים בבדיקות ובטיפולים, לכיין היטב שזה משמים, ולכיין להכנע, להתבזות ולסבול יסורים - לפני הטיפול, בעת שרואים אותו ומבינים שיש לו בעיה מסוימת, בזמן הטיפול עצמו כאשר נוגעים בגופו, ולאחר הטיפול כאשר ניכר לכולם החולי שבו. וזהו חלק מהתיקון של הרפואה, ולא רק עצם התרופה או ההשתדלות ללכת רופא לקבלת הטיפול המיוחד. וכידוע מרבנו החזון איש זיע"א שהיה אומר: 'רופא קטן לא יודע כלום ורופא גדול יודע קצת'. והעיקר הכוונה שהכל משמים בלבד! בבחינת בוש פנים לגן עדן, ומפורש בגמרא (שבת סז, א), שצריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים, ומפורש במהרש"א (ס"ט), שעיקר רפואת הנפש, שישפיל האדם את עצמו ויתרפא, וגם יבקשו עליו רחמים. ומכאן שכדאי לחולה מסוכן רחמנא ליצלו, לפרסם גם את שם משפחתו, כדי שיתפללו עליו. והבזיון שיודעים עליו את כל ענין מחלתו וכו', הוא חלק מהתיקון להתרפאות, לחיים טובים ולשלום.

וכואב מאד, לשמוע על אנשים שבאים לרב לבקש ברכה, ואומרים לו: 'תגזור שיהיה החולה בריא', 'תגזור שהאשה תלד מיד', 'תגזור שאשה פלונית תהיה כלה'. ידוע שרבונו החפץ חיים זיע"א, כשהיה מברך אדם מסוים, היה שולח אותו קודם לכן לזקן מסוים כדי שהתברך על ידו, ואחר כך היה מתענה ומתפלל עליו, כדי שיראה כאילו זכות הזקן היא שהושיעה אותו. וגם זה חלק מהתיקון - לנהוג בעונה ובצניעות להפליא, להתפלל מכל הלב ולהיות שרוי בתענית - ואף אחד לא יודע מהמסירות נפש של רבנו החפץ חיים זיע"א. וזהו סוד ההצלחה - לא לגזור גזירות ולא כלום, אלא רק להתפלל! וגדולי וחכמי ישראל שליט"א, מעולם אינם גוזרים ואינם מבטיחים כל מיני הבטחות, אלא רק מחזקים את המתברך להתפלל, להתחזק ולהתעלות באמונה ובעבודת ה' יתברך, והיתה לה' המלוכה.

וכידוע מה'נועם אלימלך' זיע"א, שיש לאדם לכיין ולהמחיש לעצמו כיצד הוא מת על קידוש השם, וכן לכיין ליהנות מהבזיונות. כשמזמינים אדם לדין תורה כפי הצורך והענין, הוא חייב לבוא, וכן בענייני שלום בית 'עשה לך רב', ויש להתייעץ על כל דבר, והבזיונות והצער בכל אלו, הם חלק מהתיקון העולמי. ואף

כשיצא חייב דיני ממונות, או בעניינים הקשורים

ובזה מובן היטב מה שהוכפל דבר זה בתורה, ונכתב כן לנצח נצחים. שעי"ז עם ישראל שומעים בהכנעה, ומכוונים להתבזות ולהשפיל עצמם, וזוכים על ידי כך לכפרה גדולה בשלמות. וזה התיקון הגדול, והפדיון נפש ונשמה הטוב ביותר על חטא העגל - לשמוע ולכיין להתבזות, להתבטל, להכנע ולהתוודות. ומגיעים על ידי כך לדרגה גבוהה מאד, עד שהפסוק בפרשת השבוע מעיד עליהם שה' יתברך אוהב את ישראל כמו חמשה חומשי תורה (עי' פרש"י בפרק ח פסוק יט).

ובזה מובנים הפסוקים בפרשתנו המתארים את עמוד הענן ההולך עם עם ישראל במדבר ארבעים שנה, כשעמוד הענן עומד, כולם עומדים וחונים במקומם, וכאשר הוא עולה, עם ישראל ממשיכים בנסיעתם. ומפורש בפסוק, שלפעמים הענן חונה מערב עד בוקר, ולפעמים יום ולילה, לפעמים יומיים, כלומר, שני ימים, ולפעמים חודש, לפעמים שנה. ועם ישראל מתנהגים בהתאם - ביטול גמור לפני ה' יתברך, על ידי שמצייתים לכל אשר יורה להם עמוד הענן - על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו. אין לישראל רצון כלל של חניה או נסיעה, אלא יש להם ביטול גמור לרצון ה' יתברך. וזה נקרא "על פי ה'", כלומר, דבקות בה' יתברך - 'המכין מצעדי גבר'.

וזה בעצם ההבדל בין הולכי דרכים לבין עובדי דרכים, עובדי דרכים כל עיקר מטרת הליכתם היא להגיע למקום חפצם, ואילו הולכי דרכים, על כל הליכה והליכה, פסיעה ופסיעה בדרך, מרגישים הם שיש בזה השגחה פרטית משמים - כיצד ללכת, כיצד לעמוד וכיצד לפעמים צריך להתעכב, כגון עיכוב ב'פק' בכביש או ברמזור אדום, או עיכוב על ידי עובדים בכביש, בבחינת "ובלכתך בדרך". וזו מידת הצדיקים, שהם הולכי דרכים תמיד, ומאמינים בפסוק (תהלים לו, ג): "מִהָּ מַצְעָדִי נָכַר כֹּחֲנִי וגו'", ושהכל נעשה בהשגחה פרטית מאת ה'. וזה כעין בזיון וביטול גמור לרצון ה' יתברך - על פי ה' ממש! (ועי' בן יהוידע בנסת ג).

ויתכן ללמוד מכאן כיצד להתייחס לטיפול רפואי מסוים, שהאדם לעתים נצרך לו. שהרי לימדנו הפסוק (שמות כח, יט): "וְיָרָא יִרְפָּא", מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות (וי' פס), וכידוע שזו רק רשות, אבל באמת הכל נגזר משמים. והפתגם אומר: שגגת הרופא כוונת הבורא. כלומר, אם בשמים לא מאשרים את הרפואה, לא יעזור כלום - לא הרופא ולא התרופה. ומצוה לומר את ה'יהי רצון' בעת לקיחת התרופה, כמבואר בשלחן ערוך (אורח חיים לו), וכידוע מהרמב"ן שאמר (בפרשת בחקתי): "ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון השם", וכמובן שזו דרגה גבוהה מאד במידת הביטחון בה' יתברך, אולם גם אנחנו הקטנים שחייבים ללכת לרופא, ולקבל טיפול

בוש פנים לגן עדן

מצינו בפרשת השבוע, פרשת בהעלותך, שכתוב על שבת לוי פעם נוספת, שדוקא הם אלו שנכנסו לעבוד את עבודת המשכן ובית המקדש ולא הבכורות שבעם ישראל, וזאת משום שעם ישראל נכשלו בחטא העגל, ועניין זה של הבדלת שבת לוי משאר השבטים בעם ישראל, מוזכר בתורה עוד כמה פעמים. בפרשת במדבר (טו, א) כתוב: "אֵף אֶת מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד, וְאֶת רֹאשִׁים לֹא תִשָּׂא, בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", והיינו שאפילו המניין של הלויים יהיה בנפרד מעם ישראל, משום שעם ישראל חטאו בעגל. ועוד פסוק (טז, א) "וְהַלְוִיִּם לֹא תִפְקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". ועוד פסוק (טז, ב) "וְאֵנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו'". ועוד פסוק (טז, ג) "וְהָיָה אֵת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבֶן יִשְׂרָאֵל וגו'". הנה רואים שבכמה מקומות, הכתוב מדגיש ומפרסם את מעלת שבת לוי במקום בני ישראל.

וכן כתוב בפרשת השבוע, פרשת בהעלותך (טו, א): "קַח אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם". ומפורש בהמשך הפסוקים שהטהרה היא טהרה יסודית של תגלחת, פרה אדומה, הנפת הלויים, קרבן חטאת וקרבן עולה. וכל זה הוא כדי לכפר על חטא העגל, ולהכשיר את הלויים לעבודת המשכן. ויש להבין, מה הטעם שה' יתברך ציווה לכתוב כך בתורה כל כך הרבה פעמים? וגם מה הטעם לזה שיש פרטים רבים של כפרה, תיקון וקדושה של הלויים במקום בני ישראל שחטאו בחטא העגל, עד כדי כך, שאפילו המניין של כל ישראל נעשה בנפרד מהמניין של שבת לוי?

אלא, לומדים מכאן יסוד נפלא! כיצד זוכים למחילה, סליחה וכפרה, כיצד זוכים להיות בעלי תשובה וכיצד זוכים לתשובה מאהבה, עד כדי כך שהעוונות נהפכים לזכויות (עי' יומא פ"ג). כאשר האדם מתוודה, עושה תשובה, מכיין להתבזות ברכים, מתנהג בשפלות וענוה, ושמת כאשר מחרפים אותו (רמב"ם ספ"ז מלכות תשובה), וזה התיקון הגדול ביותר שמכפר על הכל, וכמובן שעסק התורה ועבודת ה', שווים יותר מכל הסיגופים ותעניות שבעולם (מג"כ בבליה"ל ס"ח תענית), ומפורש בגמרא (תענית יז), שעז פנים - מותר לקרותו רשע. וכן אדם חוצפן, הרי הוא רשע (וי"מ פ"ג), ומפורש במשנה (אבות פ"ה מ"ב) עז פנים לגהינם. ומאידך אומרים חז"ל הקדושים (ס"ט), 'בוש פנים לגן עדן', כלומר, הכנעה, שפלות, ענוה טהורה ולהיות מהנעלבים ושותקים בבחינת 'נפשי כעפר לכל תהיה', והיינו שאפילו בתוך לבו ממש, הוא מרגיש השפלה והכנעה כמו עפר (עי' בן יהוידע קידושין מ), וכמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקדוש ברוך הוא (עי' סוטה ט), ואילו בעל גאווה נקרא בעל מום (מגילה כט), והזוכה להקטין עצמו, הרי זה בריא בגוף, בנפש ובנשמה, וזוכה על ידי כך לקדושה ודבקות בה' יתברך.

העלון בחסות
דפוס גרף פרינט
08-9256712

רח' המלאכה 7, א.ת. הצפוני, לוד
www.graf-print.co.il

המשך בעמ' 3

עריכה: י.א. | עימוד: י.ר. 052.7663636

www.aterett.co.il

info@aterett.co.il

180 חולון

03-5011125

03-5011150

המרכז: רח' החיים 4 תל-גיבורים, חולון

איך [לא] מדברים עם ילד?

שלום וברכה מורי ורבותי!

במסגרת שיחותינו הנאות... נשוחח היום שיחה מעמיקה, קצת קשה, אך מעבר להכל מועילה ומשנה חיים בעזרת ה'. אך לפני נגדיר יחד את השותפים לשיחה זו, ונשתדל גם להקפיד בכך...

שיחתנו זו אינה מיועדת לבעלי לב חלש, לא למהירי זעם [עצבניים בלע"ז] ולא לציבור הנשים.

ובכן, תאר לעצמך שאתה נכנס לבית הכנסת באיחור, והרב ממקום מושבו מצביע על השעון ומורה לך באצבע להסתלק מבית הכנסת בבושת פנים. האם לדעתך מעשה שכזה היה גורם לך להגיע מחר לבית הכנסת בזמן, או לחילופין לשקול לעזוב את בית הכנסת הנוכחי או את בתי הכנסת בארץ ובעולם בכלל? באותה מידה, חשוב נא מה היה עובר במוחק, לו ביום מן הימים היית מתפאר במעשה טוב שעשית או בכישרון מיוחד שיש לך, ואז מיד היתה נשמעת דפיקה על השולחן וחבר היה מרעים בקולו ואומר: "זו בדיוק גאוה, ועליך מיד לחדול ממידה מגונה זו". האם אותה אמירה פוגעת, היתה גורמת לך ממחר לשקול לעבור על מידת הענווה, או שמא היתה מובילה אותך אף למרוד ולעשות את ההיפך?

ברור לכולנו, שבכל דרך של כפייה כלשהי, בה יעניקו לנו תובנות, הרי שהיא מיועדת למשוך את מוחנו לנהוג היפך אותן תובנות, ובמקרה הטוב לפחות להתעלם מהן. מה אם כך 'ריבוננו של עולם' גורם לאבות ולמחנכים כלשהם, להאמין שאם יצווחו במלוא גרונו על ילדיהם בשעת מעידה - או אפילו בשעה בה יעשו מעשה שאינו הגון במזיד, תגרור אותה צעקה או עלבון ליניק לשנות את אורחותיה?

הרי אם למבוגרים גורמת אותה 'ההשפלה' בדרך כלל את ההיפך, ובעוד שלמבוגר שכל בקודקודו ונפשו אינה פגיעה כנפש הילד, הרי שהצעיר עם נפש רגישה ועם מוח רפה יחסית, ודאי שיבחר את ההיפך מאותו צעד אליו מנסים הוריו ומחנכיו להובילו באלימות.

אז נכון שהיצר מראה לנו לפעמים איך הילד משתנה לפי אותן מנות זעם לפחות בתקופה הקרובה. אולם, בדיוק משום כך כותב לנו שלמה המלך, החכם מכל האדם, את הפסוק הבא: "תִּנְךָ לְנַעַר עַל פִּי דְרָכָו גַם כִּי יִזְקֶינָה לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה" (משלי כב, ו). ההבדל בין מחנך לבין מי שמנסה להשקיע את זעמו הוא: בעוד הזועם מצליח לגרום לעצמו סביבה שקטה, ולראות את ילדו במשך הדקות הקרובות נוהג על פי הדרך אותה הוא מתווה הוא לו. הרי שהמחנך עושה זאת לאורך זמן, בזכות ההבנה הנחשקת של "גם כי יזקין לא יסור ממנה". ההבדל היחיד ביניהם הוא, באיזו דרך מסביר המחנך או המבוגר לקטן את אשר נכון לעשות ואת צורת ההתנהגות המקובלת.

אדם שגוער בבנו, מכיוון שהמהומה אותה הוא מקים או המעשה אותו הוא עושה לא נתפסים אצלו טוב בעדשת העין. הוא אינו עושה זאת על פי 'דרכו של הנער', אלא על פי 'דרכו שלו' כמבוגר. בדרך זו, מן הסתם מתמרד הילד, ובהזדמנות הראשונה בה לא יהיה אותו מבוגר מאיים למול עיניו, יעשה הוא ככל עולה על רוחו, ובדרך כלל יהיה זה "היפך החינוך" אשר העניק לו אותו ישיש. לעומת זאת, כאשר תתבצע אותה משימה אך הפעם ב'דרכו של הנער', הרי שיבין ויפנים זאת הנער ויזכה למשוך זאת גם עד זקנה ושיבה.

ואיך זה עובד?

ניקח לדוגמא ילד שלא קם בבוקר לתפלה וללימודים שבעקבותיהם. הורה ומחנך, אשר ינסו לדבר בשפתם הגבוהה או אפילו הכעושה, יצווחו כנגד עור התוף העדין של הילד דברי מוסר ותוכחה, ובמקרה הגרוע יותר אף חירופים וגידופים - מה שיגרום לילד לרצות להתחפר עמוק יותר בעמקי הכרית והשמיכה. לעומת זאת, מחנך אמיתי ינשום עמוק, ובטרם יפצה את פיו ינסה להיכנס לראשו של הילד ולהבין מה עובר עליו, מה הרע והטוב אותן יכול הוא להכיל בשכלו הקטן, ורק לאחר מכן יתחיל לפלס לו דרך על פי 'דרכו של הילד' אל נככי מוחו ומעמקי לבבו.

לפעמים יחליט המחנך האמיתי שכל מילה שיוציא מפיו רק תיגרע, כי הנה כבר רואה הוא את הילד משתעם ומתחרט על הרגע הפזיז בו החליט לפספס יום לימודים נוסף, יום המלווה גם בחוויות חברתיות מרגשות אשר אינן בנמצא במרחבי הבית. בכזה מקרה יחליט המחנך האמיתי, כי דרכו של הילד כבר ספגה את אותה הבנה והנה מיותר אף לשוחח בנושא.

ושימו לב! בכזה מקרה, לא רק ששיחת חינוך לא תסייע, אלא להיפך היא גם תגרע. כי אם ניתן יהיה להעניק לילד יום שקט שבו הוא לבדו מחליט על הגרוע

להתענע על ה'

הרב אליהו רבי ראש הכולל

שבשבייה בבית, ודאי שמחר יהיה הוא מראשוני הקמים ויתחיל את יומו ברגל ימין. אולם אם במקום לקבל את השקט הדרוש להחלטה נבונה שכזו, הוא יקבל גערות ושיחות מוסר מעמיקות ש'יבהירו לו' עד כמה חיינו אינם חיים ביום שכזה, הרי שהרגש הילדותי יגרום לו רק להתמרד ולהראות להוריו גם מחר שזה היה נפלא להתעורר מאוחר ולהשתעמם יום תמים בבית.

במקרים חריגים יותר, כאשר יראה המחנך האמיתי לנכון לשוחח על בעיה זו או על כל בעיה אחרת עם הילד, הוא לא יעשה זאת מנקודת המבט שלו, אלא אך ורק ובדווקא מנקודת המבט של הילד. "חנוך לנער על פי דרכו", על פי 'דרכו של הנער'. שם הוא יעניק לו את היתרונות אשר גם במוחו של ילד קטן ייראו ברורים, מובנים ונכונים, ופחות ידבר עמו על דברים גבוהים, גדולים או מופשטים.

ילד שיבין במוחו הדל עד כמה הדרך הנכונה טובה ואמיתית יותר, יבחר בה מיוזמתו "ואף כי יזקין לא יסור ממנה".

"וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתָ אֵלָיו בְּהִעָלֶתְךָ אֶת הַנֵּר אֶל מֹזֶל פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאָרֶוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" (ומלכך ת, א-ב). ביארו בספרי החסידות, כי "בהעלותך את הנרות" רמז הוא לחינוך הילדים. כאשר בדיוק כפי דרשת חז"ל (שבת כ"א ע"א) על הפסוק בתחילת פרשת תצוה: "להעלות נר תמיד", שאת הנר יש להדליק עד אשר תהא השלהבת עולה מאליה, כך את לבו של הקטן יש להדליק באור התורה עד אשר תהא השלהבת עולה מאליה. לאמור, שלא יצטרך עוד לסיוע ההורה או המחנך כדי לבחור ולדבוק בדרך הטוב, אלא יעשה זאת מיוזמתו ובחירתו גם כאשר יתנתק מהם "גם כי יזקין..."

וזה יסוד ההצלחה בחינוך, אם הצלחת לשכנע גם את מוחו הקטן של הזאטוט עד כמה הדרך הזו הנכונה, הוא ימשיך ויבחר בה מיוזמתו גם כאשר לא תהיה לצידו. אולם, אם במקום לשכנע אותו בכך, בחרת בדרך "הקלה" כביכול, ורק כפית עליו את דרכך, הרי שהרבה לפני שיוקין, בו ביום בו לא יראה בכ איום לעתידו, ינטוש הוא את החינוך אותו הענקת לו על פי דרכך.

ומדוע, אם כן, לא נועדה שיחה זו לבעלי לב חלש ולא למהירי חמה?

משום ששניהם באופיים לא יכולים לראות את הילד שרוע על מיטתו עד שעות מאוחרות. הראשון, משום שכבר רואה הוא בעיני רוחו את בנו 'הפרח' מבלה ימים ולילות בשינה אל מעמקי היום. ולאחר מכן בשיטוט ברחובות ללא מעש. בעוד השני נפגע ונעלב עד עמקי נשמתו מאותה תוצאה מזעזעת אשר יצאה מחלציו, ומיד מטיח בו את כל האשמות שבעולם.

ולציבור הנשים, שלמרות אזהרתנו בראש המאמר המשיכו וקראו את תוכנו עד למילים אלו ממש. כי הלא אמרו חז"ל (נדרים פ"ב הל' א) "אם רבץ בחדר ארבע מדות נאמרו בנשים, ואחת מהן: "צייטניות", לאמור מאזינות לשיחות לא להן, שנאמר: "וְשָׂרָה שִׁמְעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהָיָא אַחֲרָיו" (בראשית י"ח, י), ואם שרה אמנו כזו, ודאי שלא נחשדו בנותיה שלא ללכת בדרכה [וכנראה זה נובע מאחריותו לנקיון חומרי השמע והצפייה של הבעל והילדים, כה לחי!].

שימו לב "אמהות יקרות מאד", שלא לאבד את עתידו של הילד מרוב לחץ, או ברגש לא נכון של רגע. "פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה" (מנחות כ"ט ע"ב), ולפעמים "אמרה תורה חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה" (שבת קכ"א ע"ב). אמנם זה נכון לגבי מבוגר לפעמים, אולם לגבי ילדים, זה לא לפעמים, אלא בדרך כלל. משום שבדרך כלל אורך הרוח, כחות הנפש והתגובה המיושבת והמחושבת הם אלו שמעניקים לילד את דרך החינוך על פי דרכו, וממנה לא יסור גם עד זקנה ושיבה.

והיו אומרים גדולי ישראל לאמהות ששאלו על חינוך הילדים לתורה, ובעיקר בגיל ההתבגרות: תקפידו שהילד יאכל טוב, ישן טוב וישמח בכל רגע במחיצתכם. את יתר עבודות הקודש, תשאירו למחנכים האמתיים ולאבות בני התורה.

החלטות מקבלים מהראש ולא מהכרס. החלטה נכונה נובעת ממחקר מקיף אותו עורך המוח על פי כל הנתונים האפשריים, ולא בתחושת לב, חלילה. החלטה חשובה יותר מחינוך הילדים כמעט ולא קיימת, כך שדווקא שם יש לאמץ את המחשבה, להתייעץ ולפעול רק לאחר הבנה ברורה במה היא דרכו של הנער.

תוספת חשובה מאד: במקרה בהם אין לך דעה ברורה מה נכון להגיב על מעשהו של בנך, אל תגיב בכלל. משום שתגובה שאינה נכונה, תהרוס הרבה יותר מאשר חוסר תגובה.

בברכת הצלחה רבה במשימת החיים, הלא היא חינוך הילדים, ובברכה לקיום החזון "וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹנֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ" (ישעיה נ"ד, י"ג).
וברוכים תהיו!

לאפשר לילדים לשחק יותר ברווח, ומשום כך מוכרחים אנו לעקור את העץ, האם מותר לעקרו?

תשובה: כידוע אסור לעקור עץ פרי, וזה מסוכן (ב"ק נ"א). ויש רבנים גדולי תורה, שלא עונים על שאלה כזאת הקשורה לסכנה. ומרן רבנו הגדול זיע"א (יבי"א ח"ה יו"ד סי' יב) פסק, שאם אין מקום למשפחה, וצריך להשתמש בחצר להרחבת הדירה, מותר לעקור את העץ על ידי גוי, ואין חשש כלל.

ועצה טובה, שלא ליטוע בחצרות הבית אילן פרי, אלא רק אילני סרק העשויים ליופי ולהרגשה טובה. ואם רוצים לקיים מצוות תרומות ומעשרות, יש לזרוע ירקות. ובוזה ניתן להנצל ולא להסתבך באיסור חמור כזה כלל ועיקר.

אמירת 'תיקון חצות' - לאברך הלומד תורה שאלה: אברך הלומד בהתמדה גדולה, האם חייב הוא באמירת 'תיקון חצות'?

תשובה: אמירת 'תיקון חצות' בישיבה על גבי הקרקע, מעלתה גדולה מאד, ויש בזה קידוש השם ועילוי לשכינה, להקמת שכינתא מעפרא. וכאן צריכים כולנו להחמיר ולהתקדש בזה, ולא לזלזל ולא להקל בזה כלל ועיקר, שהרי בזה תלוי עיקר הגאולה, כשיודעים לבכות על בית-המקדש (ועי' בחוק"ו ז' דף כב, ובספר הבית סוף מאמר ט).

ומפורש כן גם בשלחן ערוך (ס"ס תקס), שמצוה להתענות על חרבן בית-המקדש, על התורה שנשרפה ועל חלול השם, כל השנה בימי שני וחמישי. ובעונותינו הרבים, אנחנו חלשים ולא מתענים, אבל לכל הפחות תיקון חצות הוא חובה קדושה לכולנו, וזו סגולה גדולה להנצל מכל מיני צרות בעזרת ה' יתברך.

להכנס לבית הכנסת כשהחליפה מונחת על הכתפיים

שאלה: האם מכובד להכנס לבית הכנסת עם חליפה ומגבעת, כאשר החליפה מונחת על הכתפיים, באופן שאינו מכניס את זרועות הידים לתוך השרוולים?

תשובה: רבנו הבן איש חי (ט"ז פ' פנחס טע"י יח) כתב, טוב לפשוט זרועותיו תמיד לצד פנים, שלא יהיו זרועותיו לאחוריו, ע"ש. ויתכן שזה על פי הסוד, אבל יש כאן גם טעם פשוט, להראות ענוה והכנעה. וכאשר ידי משולבות לאחוריו, חסר כאן הכנעה. וראיה לכך גם מהלכות תפלה, שצריך להתפלל וידיו מלפניו על לבו (עי' ברמ"א סי' נ"א, ובסו"ע סי' נ"א). וכאשר אדם לובש חליפה שהשרוולים שלה נעים וגדים באויר, הרי זה כלאחוריו, וחסר כאן כובד ראש. ולכן אין זה כבוד להכנס כך לבית הכנסת, ואף לא ללכת כך ברשות הרבים. ותלמיד חכם ניכר בהליכתו ובמבלבושו (מסכת דרך ארץ זו"ט פ"ה).

תפלת הדרך - בנסיעה בתוך העיר

שאלה: אדם שנוסע בתוך העיר, האם צריך לימור תפלת הדרך, אחר שגם בתוך העיר מצויות הסכנות והתאונות ל"ע?

תשובה: למעשה, אמירת תפלת הדרך בשם ומלכות היא רק כאשר יוצאים בנסיעה מחוץ לעיר, ורק בנסיעה של ארבעה מילין, דהיינו שבעים ושנים דקות, וכן צריך שתהיה ההליכה והחזרה באותו יום עד עמוד השחר (חזו"ע ברכות דף ע"א).

ועצה טובה להתפלל ולברך כל יום תפלת הדרך גם בתוך העיר, ועל אחת כמה וכמה כשיצא מחוץ לעיר, ויחתום בלי שם ומלכות. והתפלה חשובה והכרחית מאד לרגל מצב התאונות בארץ הקודש, ואין קשר בין חתימת הברכה לעצם התפלה, שמעלתה גדולה מאד מאד.

עקירת עץ פרי לצורך עשיית ריצוף בחצר

שאלה: יש לנו עץ פרי בחצר שבבית, וכעת יש צורך לעשות ריצוף בכל שטח החצר, כדי

טלית קטן היא מצוה יקרה וחשובה מאד!

שאלה: האם מותר בקיץ כשחם מאד, לצאת בלילה בלי טלית קטן, אלא רק עם חולצה בלבד? **תשובה:** כתוב בתהלים (קטו, סג): "חבר אני לכל אשר יראוך", והיינו כאשר רואים אדם באירוע מסוים עם חולצה, ומתחת לחולצה גם בד של טלית קטן, הרי זה קידוש השם. אמנם נכון הדבר שאין זה חובה (יחז"ק ח"ד סי' ב), אולם מצוה גדולה על כל אדם לקיים מצוה יקרה וחשובה זו, השקולה כנגד כל המצוות, ולחנך את ילדיו הקטנים, מעל גיל שש (יחז"ק טו).

ובגד של יום, גם בלילה יש בו מצוה (סו"ע סי' יח ס"א). וכל רגע ורגע שיש על האדם ציצית ותפלין, הרי הוא מקיים מצוה (ועי' ב"ק טו: במד"ה בהסא הגולה, ומשנ"ב במד"ה"ל סי' לו ס"א). וחכם לב יקח מצוות (משלי י ח).

עניית אמן אחר ברכות התורה, כשהמברך אינו קורא בלחש

שאלה: האם מותר לענות אמן אחר אדם שעלה לתורה אך אינו קורא בלחש עם הבעל קורא? **תשובה:** בדיעבד הבעל קורא מוציא ידי חובה, ואין כאן ברכה לבטלה. ולכן יכול תמיד לענות אמן (ועי' בהקדמת הספר הנצחיות יום יום).

אמירת "עלינו לשבח" עם הקהל

שאלה: אדם המתפלל במתינות, ומחמת כן אינו מספיק להשלים את קטעי התפלה. ולכן כאשר הוא אוזח ב"שיר של יום", החזן כבר הגיע ל"עלינו לשבח". ושאלתי היא, האם נכון לדלג ולומר "עלינו לשבח" עם הקהל, ואחר כך להשלים את ה"שיר של יום", או להתפלל כסדר לאט לאט?

תשובה: ב"עלינו לשבח" מצוה לעמוד ולאומר עם כולם יחד, ואחר כך ימשיך מה שהחסייר לחיים טובים (ועי' משנ"ב סי' קלב סק"ח). ומסתבר שגם על פי הקבלה אין בזה בעיה (ועי' מה"ש ס"ס ס"ק י"א).

המשך מעמ' 1

הב"י כתב בשלחן ערוך (חזו"ט ס"ס כ"ג), שהמתנהג בענוה ומזלזל בעצמו אף שהוא תלמיד חכם, הרי זה מראה על כבוד שמים, ע"ש.

ולסיכום: בעל אמונה גדול, מכין בכל יום בחייו, על כל צעד ושעל, כל פסיעה ופסיעה, כל שעה, כל דקה וכל שניה, שהכל בהשגחה פרטית משמים, ומכין להתבזות, וזוכה על ידי כן למציאת חן מה' יתברך, וזה הקמיע העולמי הגדול ביותר בעולם! והלואי שנזכה לכך.

שבת שלום.

ומכאן לברכות השחר, אנו אומרים בכל בוקר: 'אל תביאני חטא וכו' ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון, והעומק בבקשה זו היא שהבזיון לא יפגע לי בנפש, אלא להיפך, שהבזיון יגרום לי לחיזוק באמונה שהכל משמים, ואזכה ליהנות מהבזיון ולהתקדש. וזו עבודת ה' להפליא. ממש כמו עם ישראל בחטא העגל, המוזכר בפרשה פעמים רבות. וידוע מרבנו מהר"ח זיע"א, בספר שערי קדושה, שאם היינו יודעים את התיקון הגדול הנעשה על ידי הבזיונות, היינו ששים ושמחים ומתקדשים. ועיין בספר שבט הלוי (ח"ב סי' ט) שנשאל שם על רב אחד בעירו, ששכח ספירת העומר, שיש בזה בזיון וכבוד התורה. ומרן

לשלום ביתו, או בעניינים הקשורים לתפקיד ציבורי מסוים, צריך לשמוח שלא נכשל, ויש כאן תיקון גדול (ועי' ב"ק נ"ט). ומפורש במדרש על הפסוק (משלי טו, ז) "בְּרִצּוֹת ה' יִדְרֹךְ אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ", אומר המדרש (ילקוט שמעוני שם): מי הם האויבים האלו האמורים בפסוק, אלו הפרעושים, הזבובים והיתושים, כלומר, כאשר זבוב מטריד ברציפות בלימוד, בשינה, באכילה וכו', יש לכוין שדבר זה משמים, שנשלחו אלה אלי לבזות אותי, ולנסות אותי אם אקבל את זה באהבה. ואם יעשה וידוי ממש, ויאמר: 'חטאתי, עויתי, פשעתי', מכל הלב, הרי זה סגולה בדוקה ששונאים אלו יסתלקו ממנו, וכדאי לנסות!...

שמחים להודיע על פתיחת
הסדרה המבוקשת

לשתתף

לחיות
להתחתן
ולחנך

בלי להסתכסך

מאת הרב
אליהו רבי
שליט"א

3 הרצאות של הצלחה ב-3 מרכזי החיים

בכל יום ראשון החל מי"ב סיון תשפ"ה (08/06/25)
עטרת חכמים החי"ם 4 תל גיבורים חולון

20:30 פתיחה // 21:00 הרצאה // 22:00 ערבית

הכניסה חופשית | עזרת נשים פתוחה